

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

ערב ראש השנה

תשפ"ד

(שנה ו', גליון מס' 309)

יומא דהילולא ה-י"ב, של סבי מו"ר הגה"צ

רבי דוד יוסף בן חנה בר חן זיע"א

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,
השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

בסייעתא דשמיא, כו' באלול - המרוצה בתשובה, התשפ"ג לפ"ג,
יומא דהילולא ה"י"ב, של סבי מו"ר הגה"צ רבי דוד בר חן זיע"א.

**ברכת שנה טובה ומבורכת, שלוחה בזאת לכל בית
ישראל, באשר הם.**

יתן ה' יתברך, ונזכה "כולנו כאחד", "כאיש אחד בלב אחד", להמליכו
ביום מלכותו - יום הדין של "ראש השנה".

ובמהרה, תתקיים בנו התפילה, אשר לה אנו מייחלים ומצפים:

"מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּכַבּוּדָּךְ, וְהַנְּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרְךָ, וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר
גָּאוֹן עֶזְךָ - עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֶרֶץְךָ,

וַיַּדַּע כָּל פְּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתָּנוּ, וַיִּבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יַצְרַתָּנוּ,

וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ - ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

ובע"ה, נכתב ונחתם, בספרן של צדיקים וחסידים, לאלתר, לחיים טובים
ולשלוש,

ונזכה, לשנים רבות, נעימות וטובות. אמן.

כעתירת ידידכם בלונ"ח,

אליהו חיים בר חן

הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת וראש השנה:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:59	19:22	18:08	ירושלים:
20:00	19:23	18:28	תל אביב:
19:59	19:22	18:18	חיפה:
20:00	19:23	18:27	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרוחה בת רחל

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

הרב שלמה בן שמחה

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

ראש השנה התשפ"ד

"מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקיעא"

מאמר זה, נכתב ונמסר, לרגל יומא דהילולא ה-י"ב, של סבי מו"ר המובהק הגה"צ רבי דוד יוסף בר חן¹ זיע"א².

אשר לשמו ולזכרו תאוות נפש, בהיותו טרוד ועסוק בכל כוחו (כפשוטו ממש!) בחוקי חורב.

וכל הדברים המבוארים בזה המאמר, היו אצלו בבחינת³, "נאה דורש, נאה מקיים",

שכן, בכל ימיו ושנותיו, היה "עובד" על עצמו ו-"עובד" בעצמו, לבלתי היות "אדיש", לדברי התורה הקדושה,

וכמו כן, כל הדברים המבוארים כאן, הינם מכוחו ומהשראתו.

ואעתיק בזה עדות נאמנה אודותיו, כאשר העיד הרה"ג ר' שלמה זלמן מיארה שליט"א⁴:

"כמי שהכירו היטב, יכול אני לספר -

על אדם משכמו ומעלה, אדם טוב, שקדן עצום, ותלמיד חכם מופלג.

¹ בן הרה"צ רבי מאיר אוחנונה זיע"א, והצדקנית מרת חנה ע"ה.

² נפטר לב"ע, ביום המר והנמהר, כ' לחודש אלול התשע"א.

³ חגיגה, יד' ע"ב.

יבמות, סג' ע"ב.

ירושלמי, חגיגה, פ"ב ה"א.

תוספתא, מסכת חגיגה, פ"ב ה"א.

תוספתא, מסכת יבמות, פ"ח ה"ז.

⁴ בספרו "מראקש וחכמיה", חלק ב', עמוד 432.

בהיותי בחור, תמיד הייתי מבקשו למסור שיעור בישיבת בין הזמנים, לפי בקשת הבחורים הלומדים, משום ששיעוריו היו מלאים זיו, ומפיקים נוגה, בעיון ובבקיאות, כולל מדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים, ובונה ומעצב את דרכו. לא אחת, כאשר הייתי מגיע לביתו בשעת אחר הצהריים, תמיד הייתי רואה יושב ולומד. לימים, כאשר הגעתי לביתו בצהריים, היה יושב על ספת ביתו ולצידו הרבנית, והיה לומד בשו"ת 'ישכיל עבדי'⁵, ואמר לי, שהתחיל את הספר בזמן הצהריים, לאחר שחזר מהמשרד, והראה לי, שהספיק כבר למעלה מחצי ספר. והיה מדבר על גודל חשיבות הזמן, שלא ילך לאיבוד, וכמה אפשר ללמוד בכל רגע. כאמור, הרב היה איש טוב ומיוחד, ובעל מידות נפלא, זכורני, בשעה שנסעתי למבחנים בישיבות גדולות, רציתי שיתלווה עמי, וכן היה, שלאחת הישיבות שביקשתי שיסע עמי, על אף שהיה חלוש אותו היום, וירדו גשמים חזקים, נסע עימי ברכבו לעיה"ק ירושלים, על מנת להיות עימי בשעת המבחן, ונכנס עימי, והתנהג ממש כאב לבנו. ולאחר המבחן, העיר לי, שטעיתי באחת השאלות, בעניין עדים זוממים".

יהי רצון מלפני העליון ית"ש, שתהיה נשמתו צרורה בצרור החיים, ושתעלה נפשו מעלה מעלה, במעלות הקדושים והטהורים. ושיהיה מליץ יושר עבור כל בני משפחתו, תלמידיו, ושומעי לקחו,

⁵ להגה"ק חכם עובדיה הדאיה זיע"א.

בכל יום ויום בכלל, וביום הדין הקרב ובא בפרט. אמן.
"נפשו בטוב תלין, וזרעו יירש ארץ"⁶.

א. בהלכות "ראש השנה"⁷, כתב ה"שולחן ערוך":

"יהא אדם רגיל לאכל בראש השנה -

רבנא, דהינו תלתן. פתתי. סלקא. תמרי. קרא.

וכשאיכל רבנא, לאמר, יהי רצון שיירבו זכיותינו.

פתתי, זכרתו שונאינו.

סלקא, זסתלקו אויבינו.

תמרי, יתמו שונאינו.

קרא, יקרע גזר דיננו ויקראו לפניד זכיותינו".

ובהלכה זו, כתב⁸ הגה"ק רבינו שלמה קלוגר זיע"א:

"הנה, הטעם מה שכתוב בש"ס⁹, ובשולחן ערוך, לאכול דברים טובים ומתוקים,

אין הכוונה דרך תפלה,

דאין מקום לתפלה בשעת אכילה.

רק זה הוא לביטחון ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובוטח שכן יהיה.

ובפרט, לפי מה שכתבתי בדרושים¹⁰, ד-בראש השנה, יהיה משמח, ואומר, 'כל

מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה',

⁶ תהילים, כה' - יג'.

⁷ או"ח, ס"א תקפג, ס"א.

⁸ בספרו הקדוש "חכמת שלמה" (או"ח, הלכות "ראש השנה", ס"א תקפג, ס"א).

⁹ הוריות, יב' ע"א.

כריתות, ו' ע"א.

ובזה, יהיה נהפך באמת לטובה.

ולכך, מהאי טעמא, נראה -

שיהיה אדם רגיל לומר בראש השנה, אחרי תפילת שחרית, 'כל מה דעביד
רחמנא לטב עביד', ו-'גם זו לטובה'.

ולכן, מהאי טעמא -

תקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים, ולומר עליהם כן,

כדי, שאם חלילה וחס, נגזר להיפוך, יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה. אמן כן
יהי רצון".

ומעתה, נשכיל ונבין, את מאמר רבותינו ז"ל¹¹ :

"אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא -

לעולם, יהא אדם רגיל לומר, כל דעביד רחמנא לטב עביד",

שכן, על ידי רגילותו של האדם בכך, הרי הוא "יוצר" טובה על עצמו.

ב. במסכת יומא¹², מצינו לדרשתו של ריש לקיש :

"גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות!

שנאמר¹³, 'שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל, עַד ה' אֶלְהֵיךָ, כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶיךָ',

הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול¹⁴.

איני, והאמר ריש לקיש -

¹⁰ לפרשת כי תבוא, שנת תרי"ב.

¹¹ ברכות, ס' ע"ב.

¹² פו' ע"ב.

¹³ הושע, יד' - ב'.

¹⁴ ביאור הדברים:

דהנה, "עון" לשון מזיד הוא, ולאחר שעושה האדם תשובה קורא הפסוק לחטאיו בשם "מכשול",

וכפי שנאמר "כי כשלת", שהוא לשון שגגה, שנכשל בלא כוונה.

גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות?

שנאמר ¹⁵, 'ובשוב רשע משעתו, ועשה משפט וצדקה, עליהם הוא חִיָּה'.

לא קשיא, כאן מאהבה כאן מיראה."

והיינו:

שהמקיים בעצמו תשובה מאהבה,

זוכה, שכל זדונותיו נהפכין לו לזכויות.

והדבר צריך ביאור:

היאך יכול האדם להגיע לידי דרגה גדולה ונעלית שכזו?

ג. ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל ¹⁶:

"מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקיעא."

ולאור דבריהם, למד ¹⁷ אדמו"ר הגה"ק רבינו שמשון דוד פינקוס זיע"א:

¹⁸ **אין לך בעולם, דבר שמקרב את הלבבות, כמו אכפתיות מהזולת והשתתפות בכאבו.**

כולנו יודעים, שבין אדם לחבירו, הדבר החשוב ביותר, הוא, שיהיה אכפת לאחד מן השני,

ובתוך חיי משפחה, הדבר החשוב ביותר, הוא, שיהיה אכפת מהבית וממצבו.

אדישות, הוא הדבר המרגיז והמרחיק ביותר!

אדם שנופל ונפצע, ובן זוגו מפגין אדישות, מְרָאָה, שלא אכפת לו שכואב לשני,

וזה הוא דבר שְׁמַרְחֵק מאוד את הלבבות.

¹⁵ יחזקאל, לג' - יט'.

¹⁶ ברכות, נח' ע"א.

¹⁷ בספרו הקדוש "תפארת שמשון", על פרשת "חוקת", עמודים רכז'-רכח'.

¹⁸ מועתק מלשון קודשו, עם מעט שינויי לשון, למען ירוץ הקורא בדבריו הקדושים.

אדם שיושב ומחשב את מעשיו הרוחניים,
דבר ראשון, הוא מראָה בזה להקדוש ברוך הוא, שאכפת לו מכל ה"עסק" הזה
של התורה והמצוות!

הוא מראָה, שזה העסק שלו!

וברצונו לברר, מה קורה בו, כיצד הוא מתנהל, אולי הוא מפסיד בו ח"ו.

ואם הוא רואה שאכן הוא מפסיד, הוא יחפש עצות היאך לשנות את המצב.

שכן, האדישות, היא יסוד חורבן האדם, הן בענייניו הרוחניים, והן בענייניו
הגשמיים.

ולהיפך, כאשר האדם אינו אדיש -

ברוחניות, כואב לו מצבו הרוחני, שהוא לא מתפלל כראוי, או שהוא לא לומד די
הצורך,

ובגשמיות, כואב לו מצבו הגשמי, שהוא לא משתתף בצערו של חבירו.

ד. במאמר הכתוב¹⁹, "אָרְךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה אֶלְהִיךָ דַרְשׁ אֹתָהּ, תִּמְיֵד עֵינֵי יְהוָה
אֶלְהִיךָ בָּהּ, מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה", יש לדקדק:

שהמילה "מִרְשִׁית", נכתבה בחיסור האות א',

ולכאורה, היה צריך להיכתב "מִרְאֲשִׁית", בייתור האות א'.

וההבדל, האם מילה זו נכתבת עם האות א', או לא. כך הוא:

שכן, המילה "מִרְשִׁית", היא מלשון "רָשׂ", שהוא עניין עניות וחוסר הכל.

ומכאן, למד רבי יצחק²⁰:

"כל שנה שְׂרָשָׁה בתחילתה, מתעשרת בסופה".

ובביאור מאמרו של רבי יצחק, כתב רש"י הקדוש:

¹⁹ דברים, יא' - יב'.

²⁰ ראש השנה, טז' ע"ב.

שבראש השנה, עם ישראל, עושים את עצמם "רְשִׁים", בתפילה ובתחנונים,
ועל ידי כך, אותה השנה, מתעשרת בסופה.

ה. ובביאור העניין, כתב הגה"צ רבינו חיים פרידלנדר זיע"א²¹ :

"שהאדם, יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה,

שכל צרכיו בשנה החדשה, מידי יום ביומו, נגזרים עליו ביום זה.

כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר -

יהודי זה, יש לו ברוך ה' פרנסה קבועה, ויש לו גם הון שְׁשָׁם במקום בטוח,

יש לו כישרונות, וקשרים טובים, וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו',

איך יוכל יהודי זה, לעמוד בראש השנה לפני הקדוש ברוך הוא, כְּ-רְשִׁי שאין לו

כלום, כעני בפתח?

אלא, על האדם לדעת -

שכל מה שיש לו, הוא רק ברצון הבורא יתברך,

ועד כמה שהבורא רוצה, יש לו.

ואם חלילה וחס, אין זה רצון ה' יתברך, הוא יכול לאבד את הכל בין רגע, חלילה

וחס,

או שכל מה שיש לו, לא יעזור לו, במצב של אסון ושל מחלה, חלילה וחס.

בראש השנה, נגזר עליו, על כל יום ויום של השנה הבאה,

מה יהיה לו, ועד כמה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו.

אם כן, הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש,

²¹ הובא בספרו הקדוש "שפתי חיים" (מועדים, חלק א').

מאמר זה, הוא מכתב ששלח אל תלמידי, בישיבות פוניבז' ו-הנגב,

בעת שוכבו על מיטת חוליו, ב-ניו יורק, בתאריך כג' אלול תשמ"ה.

ועכשיו, עומד לפני כסא הדין, כעני וְרֵשׁ שאין לו כלום,
 וכלו תלוי בחסדי ה' יתברך, הוא וכל אשר לו ...
 אם האדם מבין כך את ה-'ראשית' של ראש השנה, שהיא ממש התחלה חדשה,
 לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת 'רֵשׁ', כי צריך לקבל את הכל מחדש, עבור כל
 יום ויום של השנה החדשה,
 אז הוא זוכה לאחרית טובה, לגזר דין של חן וחסד.
 לאדם שיש לו ברוך ה' בריאות ופרנסה וכל טוב, לא קל לו להרגיש שבעצם אין לו
 כלום מעצמו, לולא חסדי ה' יתברך התמידיים,
 ועכשיו ראש השנה עומד בהתחלה ממש.
 אולם, אדם שעומד במצב של אין אונים, איבד את פרנסתו חלילה וחס, או חלה
 במחלה מסוכנת,
 קל לו יותר להרגיש שאין לו כלום, ושהוא תלוי רק בחסדי ה' יתברך ...
 עד כמה שנרגיש ונבין, ובמיוחד בראש השנה, שחיינו מסורים בידי ה' יתברך,
 ונודה לו על נפלאותיו בכל עת,
 באותה מידה, נזכה, שיגזור עלינו גזירות טובות בראש השנה,
 ויהיה חותך חיים לכל חי - יוסיף לתת לנו לשנה הבאה חתיכה חדשה של חיים
 טובים".

1. על מאמר הכתוב²², "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, פְּרִי עֵץ הָדָר, כַּפֹּת
 תְּמָרִים, וְעֵגֶף עֵץ עֵבֶת, וְעֶרְבֵי נָחַל, וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים",
 דרשו רבותינו ז"ל²³ :

" וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן - וְכִי רִאשׁוֹן הוּא? "

וְהֲלֹא יוֹם חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר הוּא!?

²² ויקרא, כג' - מ'.

²³ מדרש תנחומא, פרשת "אמור", כב'.

ואת אמרת ביום הראשון!

אלא, ראשון הוא לחשבון עונות.

רבי מני ורבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, אמר, משל למה הדבר דומה - למדינה שהיתה חייבת ליפס²⁴ למלך, והיה המלך משלם לגבותה, ולא היתה נותנת, שהיה שטר גדול,

כך פעם הראשון, ופעם שני הנה משלם לגבותה, ולא היו נותנין.

מה עשה המלך, אמר לבני פלטרין שלו, עמדו ונגדו עליהם.

עד שהו הולכין כמו עשר מילין, שמעו בני המדינה,

מה עשו, התחילו גדולי המדינה יוצאין לאפנטי²⁵ של מלך,

אמר להם, מי אתם?

אמרו לו, בני מדינה פלונית אנו, ששלחת לגבותינו.

אמר להם, ומה אתם מבקשין?

אמרו לו, בבקשה ממך, עשה עמנו חסד, שאין לנו מה לתן,

אמר להם, בשבילכם, אני מניח לכם מחצה.

עד שהוא בא, יצאו בריוני המדינה, אף הן קדמו אותו כמו חמשה מילין,

אמר להם, ומי אתם?

אמרו לו, בני המדינה פלונית ששלחת לגבות, ואין לנו כח לעמד, אלא, בבקשה

ממך שתרחם עלינו,

אמר להם, כבר הנחתי מחצה, ובשבילכם, אני מניח מחצה על מחצה²⁶.

עד שהוא מהלך, יצאו כל בני המדינה אליו גדולים וקטנים,

²⁴ היינו, סכום כסף גדול.

²⁵ היינו, לקראתו.

²⁶ היינו, שנשאר להם לשלם לו עוד רבע.

אָמַר לָהֶם, מָה אַתֶּם מְבַקְשִׁים?

אָמְרוּ לוֹ, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, אֵין לָנוּ כַּח לַתָּן מִה שְׁאַנּוּ חַיִּבִים לָךְ,

אָמַר לָהֶם, כְּבָר הִנְחִיתִי מַחֲצָה וּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה, וּבְשִׁבְלֵכֶם, אֲנִי מְנִיחַ הַכֹּל.

אֵלָּא, מִכָּאן וְאֵילָךְ, רֹאשׁ חֶשְׁבֹּן הוּא ²⁷.

הַמֶּלֶךְ, זֶה מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ וְיִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ!

בְּנֵי הַמְּדִינָה, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְסַגְּלִין עֲוֹנוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה!

מִה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה?

אוֹמֵר לָהֶם, עֲשׂוּ תְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה!

וְהֵם נִכְנָסִין וּבָאִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וּמִתְעַנִּין בּוֹ וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לָהֶם.

וּמִה הֵם עוֹשִׂין?

עָרַב רֹאשׁ הַשָּׁנָה גְּדוּלֵי הַדּוֹר מִתְעַנִּין ²⁸, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מוֹתֵר לָהֶם שְׁלִישׁ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם,

וּמֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכַּפּוּרִים, יַחֲיִדִים מִתְעַנִּים ²⁹, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מוֹתֵר שְׁלִישׁ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם,

וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים, כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְעַנִּין, וּמְבַקְשִׁין רַחֲמִים אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטוֹף,

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מוֹתֵר לָהֶם אֶת הַכֹּל,

דְּכָתִיב ³⁰, 'כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם'.

²⁷ היינו, חשבון חדש.

²⁸ כתב השו"ע (או"ח, סי' תקפ"א, ס"ב), וז"ל:

"נוהגים להתענות, ערב ראש השנה".

²⁹ כתב הרמ"א (או"ח, סי' תקפ"א, ס"ב), וז"ל:

"והמדקדקים נהגו, שכל אחד מתענה העשרה ימים".

³⁰ ויקרא, טז - ל'.

מה ישׂראל עוֹשִׂין?

נוֹטְלִין לוֹלְבֵיָהוּן בְּיוֹם טוֹב ראשון שֶׁל חג, וּמְהַלְלִים וּמְקַלְסִים לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֶה לָהֶם, וּמוֹחֵל לָהֶם.

וְאוֹמֵר לָהֶם -

הֲרִי וּתְרַתִּי לָכֶם אֵת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָרֵאשׁוֹנוֹת, אֲבָל מֵעַכְשָׁיו הוּא ראש חֲשֻׁבוֹן,

לְכֹךְ פְּתִיב, 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן', 'ראשון' - לְחֲשֻׁבוֹן עֲוֹנוֹת."

והנה, המדרש הזה, הובא בקצרה ובנוסח אחר, על ידי הגה"ק בעל "בת עין" זיע"א³¹ :

"בערב ראש השנה, הקדוש ברוך הוא מוותר לישראל - שליש עונות,

ובעשרת ימי תשובה - שליש,

ובהושענא רבא - שליש."

וביאר רבינו זיע"א, על פי מאמר רבותינו ז"ל במסכת בבא בתרא³² :

"רוב - בגזל,

ומיעוט - בעריות,

והכל - בלשון הרע."

והיינו :

"שליש המיעוט שנכשלו בעריות, הקדוש ברוך הוא מוותר בערב ראש השנה, ברוב

חסדו, כי חפץ חסד הוא,

והטעם, כי רוצה לחדש בניין העולם, בבחינת תיקון,

וזוהו אי אפשר, אלא, על ידי שיתוקן בתחילה חטא עריות,

³¹ ב-"דרוש לראש השנה".

³² קסה' ע"א.

כידוע, שפגם אדם הראשון, היה על ידי עריות זוהמת הנחש ...
ובעשרת ימי תשובה, מוותר על השליש של גזל, שנכשלו בו רובן.
ובהושענא רבא, על השליש הגדול של לשון הרע, שנכשלו בו כולם,
ובזמן שבית המקדש היה קיים, נמחלים כל העוונות, על ידי השעיר,
ונמחל גם החטא לשון הרע,
ועל כן, נתהפך הלשון של זהורית ל-לבן, שמרמז על תיקון ברית הלשון, ונכתבים
לחיים טובים ולשלום, אמך".

ז. בעניין לשון הרע, כתב בספר הקדוש³³ "עדן מקדם":
"אמרו רז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,
וזהו 'לא יחל דברוי'³⁴, פירוש, לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו
לעשות מעשה, ככל היוצא מפיו יעשה - בפועל.
ונראה לעניות דעתי, כי בא הרמז, בפסוק³⁵ 'ומה יתרון לבעל הלשון' -

³³ אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה'.

³⁴ במדבר, ל' - ג':

"איש כי ידר נדר ליהוה, או השבע שבועה, לא יסור אפר על נפשו, לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה".

³⁵ בקהלת ('י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

וכשנעיין בפסוקים שם, לא נזכר הדבר כלשון רבינו זיע"א -

"ומה יתרון לבעל הלשון".

שוב תרתי וחיפשתי, ומצאתי את מקורו של רבינו זיע"א, והוא ב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'),
וכדלהלן:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך,

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון.

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים,

שמדבר על בעלי לשון הרע -

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות מילה,

שסופו, גם אות ברית מילה".

ולמדנו מדבריו הקדושים :

שאם הפוגם בלשונו, סופו שיפגום בבריתו,

השומר על לשונו, סופו שישמור על בריתו.

ח. בין הימים הקדושים של "יום הכיפורים" ל-"חג הסוכות", נתן הקדוש

ברוך לאדם להתעסק במצוות ד' מינים,

וכידוע, שבכוח מצוות אלו, יכול האדם לשבר ולהכניע את יצרו הרע, המפתהו

לעבור על דברי תורה. וכפי שיתבאר.

דהנה, כתב ³⁶ מרן החבי"ף זיע"א :

"כל ארבעה מינים הללו, הם מסוגלים לכוף ליצר הרע, כל אחד ואחד בפרטות ...

ד- 'פְּרִי עֵץ הָדָר', **הסופי תיבות, אותיות 'יצר',**

'כַּפֹּת תְּמָרִים', סופי תיבות, מת.

כי על ידי מצוות אלו, כופה ליצר הרע, והרי הוא מת היצר הרע".

עוד כתב בספר הקדוש ³⁷ "פתח אליהו" :

" 'פְּרִי עֵץ הָדָר', **סופי תיבות יצר,**

והנשאר ³⁸, עולה גימטריא שטן ³⁹,

אומר להם, ולי מה אתם שואלים, אָמְרוּ לבעל הלשון - שהוא עומד כאן והורג ברומי".

³⁶ בספרו הקדוש "נפש חיים", מערכת ל', אות יא'.

משמו של "צדיק ועניו, רב ועצום, כבוד מוריני הרב שמואל חכים נר"ו. בן מגדול, מוריני הרב המופלא, סבא

קדישא, המלך שלמה ז"ל".

³⁷ להגה"ק רבי אליהו ילוז זיע"א, ראב"ד טבריה.

³⁸ "והנשאר", היינו:

לרמוז מה שאמרו ⁴⁰, 'אתרוג, דומה ללב',
והיצר, שהוא שטן ⁴¹, נתון בין שני מפתחי הלב ⁴², ומכוח הלב חומד ⁴³,

"פרי עץ הדר".

³⁹ שכן, אותיות, פ-ר-ע-ה-ד, שנותרו מן הפסוק "פרי עץ הדר",

עולים יחד בגימטריא, למניין 359,

וכמו כן, "שטן", עולה בגימטריא, 359.

⁴⁰ כך הם דברי רבותינו ז"ל במדרש (ויקרא רבה, פרשה ל', יד):

"השדרה של לולב - דומה לשדרה של אדם,

וההדס - דומה לעין,

וערבה - דומה לפה,

והאתרוג - דומה ללב".

⁴¹ השווה, למה שמבואר במסכת בבא בתרא (טז' ע"א):

"אמר ריש לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות".

⁴² כדאיתא במסכת ברכות (סא' ע"א):

"אמר רב, יצר הרע דומה לזבוב, ויושב בין שני מפתחי הלב,

שנאמר (קהלת, י' - א'), 'זבובי מנת יבאיש, יביע שמן רוקח'.

ושמואל אמר, כמין חטה הוא דומה,

שנאמר (בראשית, ד' - ז'), 'לפתח חטאת רבץ'."

וכתב שם רש"י - בדעת שמואל, וז"ל:

"חטאת' - לשון חטה דריש ליה".

⁴³ על הפסוק (קהלת, א' טז):

"דברתי אני עם לבי, לאמר, אני הנה הגדלתי והוספתי חכמה על כל אשר היה לפני, על ירושלים, ולבי ראה
הרבה חכמה ודעת",

דרשו רבותינו ז"ל (קהלת רבה, פרשה א', א' {טז}):

הלב רואה ... הלב שומע ... הלב מדבר ... הלב הולך ... הלב נופל ... הלב עומד ... הלב שמח ... הלב צועק
... הלב מתנחם ... הלב מצטער ... הלב מתחזק ... הלב מתרפך ... הלב מתעצב ... הלב מתפחד ... הלב

ויום הראשון, הוא ראשון לחשבון עוונות,

לזה רמז, שיקחו היצר הזה לכפותו".

והנה, בטעם הדבר, שהיום הראשון לחשבון עוונות מתחיל בחג הסוכות - וכדברי המדרש שהובאו לעיל באות ו', ולא קודם, כתב ⁴⁴ רבינו יעקב אביחצירא זיע"א:

"ד' ימים שבין יום הכיפורים ליום הראשון, בני ישראל עוסקים וטורחים ⁴⁵ בעשיית סוכה ולולב,

משתבר ... הלב מתגאה ... הלב מסרב ... הלב מתבדה ... הלב מהרהר ... הלב מרחש ... הלב מחשב ...
הלב מתאנה ... הלב סוטה ... הלב זונה ... הלב נסעד ... הלב נגנב ... הלב נקנע ... הלב משתדל ... הלב
תופעה ... הלב חרד ... הלב נעור ... הלב אוהב ... הלב שונא ... הלב מקנא ... הלב נחקר ... הלב נקרע ...
הלב הוגה ... הלב הוא קאש ... הלב הוא קאבן ... הלב שב בתשובה ... הלב חם ... הלב מת ... הלב נמס ...
הלב מקבל דברים ... הלב מקבל יראה ... הלב מודה ...

הלב חומד, שנגמר (משלי, ו' כה'), 'אל תחמד יפיה בלבבך'.

הלב מתקשה ... הלב מטיב ... הלב עושה מרמה ... הלב מתוכו מדבר ... הלב אוהב שמד ... הלב פותב
דברים ... הלב חורש ... הלב מקבל מצוות ... הלב עושה זדון ... הלב עושה סדרים ... הלב מתגדל ... "

⁴⁴ בספרו הקדוש "אלף בינה", תהילים, קיט', אות ש'.

⁴⁵ בלשונו הקדוש של רבינו זיע"א - "עוסקים וטורחים", צריך ביאור, דלכאורה, היה צריך לומר "בונים
וקונים", וכיו"ב.

ובמסכת קידושין (מא' ע"א) למדנו:

שבכל מצווה ומצווה המוטלת על האדם, "מצוה בו, יותר מבשלוחו",

ובטעם הדבר, כתב רש"י, וז"ל:

"דכי עסיק גופו במצות, מקבל שכר טפיו".

ומבואר:

דמצוות שהאדם עושה בעצמו, וטורח על קיומם,

מראות, במה הוא "עוסק" -

ובמה ליבו "חושק",

וממילא, גם אם אינו "עוסק וטורח" בהם במשך כל שעות היממה, נחשב הדבר ל"עסק וטורח", כי אדם
כזה נותן את כל מחשבותיו לדבר,

ואין חטא בא על ידם".

וכאשר נדייק בדבריו הקדושים, עולה לנו:

שכאשר אין האדם עוסק וטורח בעשיית סוכה ולולב, והוא יוצר לעצמו חללים של זמן פתוחים,

ממילא, היום הראשון לחשבון עוונות שלו, מתחיל כבר קודם.

ט. בפיוט הקדוש "סוכה ולולב", שכתב הגה"ק רבי משה אדהאן⁴⁶ זיע"א⁴⁷, מצינו:

"ההדס רומז לשלושה אבות,

משה אהרון בדי ערבות,

יוסף ללולב חמדת לבבות,

דוד לאתרוג כלה כלולה",

דהיינו, שכל מין ומין מ-ד' מינים, רומז לאחד מהאבות, והלולב, הוא כנגד יוסף הצדיק -

דיוסף הצדיק חידש את "מידת היסוד", שהוא חיבור בין שמים לארץ,

ולפיכך, הלולב הוא ארוך עם חוד למעלה,

וממילא, הוא מרמז על עמוד השדרה, המחבר בין הדעת למקום הברית, ואשר ממנו יוצא הזרע.

ברם, בדברי רבותינו ז"ל⁴⁸, מצינו ביאור אחר בעניין הקשר של האבות הקדושים, עם עניין ה-ד' מינים, וכדלהלן:

ולפיכך, רק מיום הראשון של חג הסוכות, מתחיל אותו אדם את חשבון העוונות.

⁴⁶ במשפחות "אדהאן", מציינים מסורת, ששם משפחתם, הינו ראשי תיבות:

אני דוד המלך אשר נמשחת.

⁴⁷ רבה של העיר מקנס במרוקו, לפני כ-280 שנים.

⁴⁸ ויקרא רבה, פרשה ל', י'.

" וְפָרִי עֵץ הָדָר - זֶה אֲבָרְהָם, שֶׁהָדָר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁיבָה טוֹבָה,

שֶׁנֶּאֱמַר ⁴⁹, 'וְאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו,

וְכָתִיב ⁵⁰, 'וְהָדָרֶת פְּנֵי זָקוֹ'.

'כַּפַּת תְּמָרִים' - זֶה יִצְחָק, שֶׁהָיָה כָּפוּת וְעָקוּד עַל גְּבֵי הַמְּזִבְחַת.

'וַעֲנַף עֵץ עֵבֶת' - זֶה יַעֲקֹב, מָה הָיָה רְחוּשׁ בְּעֵלִין, כִּדְ הָיָה יַעֲקֹב רְחוּשׁ בְּבָנָיו.

'וְעָרְבֵי נַחֲלֵי' - זֶה יוֹסֵף, מָה עָרְבָה זֶה כְּמוֹשָׁה לְפָנָי שֶׁלֹּשָׁה מִיָּנִין הִלְלוּ, כִּדְ מֵת יוֹסֵף לְפָנָי אֶחָיו".

והנה, לאור ביאור זה - של רבותינו ז"ל, הדבר צריך ביאור:

היאך והיכן, רמוזה "מידת היסוד" של יוסף הצדיק ע"ה, ב-עץ הערבה?

ובסייעתא דשמיא, יבואר הדבר, כדלהלן:

דהנה, "ערבה", עולה בגימטריא 277,

וכמו כן, "זרע", עולה בגימטריא 277 ⁵¹.

והנה, מקום ה"ברית", מְכַנֵּן וּמְכַוֵּן מִמְקוֹם הַמַּחֲשֵׁבָה, שֶׁהוּא הַמוּחַ,

שְׁכֵן, מְקוּרוֹ שֶׁל "הזרע", הוּא מִן הַשְּׂדֵרָה,

וכמו שכתב בספר "פתחי שערים" ⁵²:

"והתולדה המתחדשת ממנו, היא הדעת המתפשטת,

⁴⁹ בראשית, כד' - א'.

⁵⁰ ויקרא, יט' - לב'.

⁵¹ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה", "וז"ל:

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

תעשה ברחמיך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברכ' ה'."

⁵² נתיב מ"ד ומ"ן, פתח כד'.

שממנו יוצאת אחר כך הטיפה (דרך עמוד השדרה), בזיווג התחתון" וכו'.
וממילא, יובן הדבר היטב, שמידתו של יוסף הצדיק, "מידת היסוד", נרמזת בעץ
הערבה.

באופן:

שבין בלולב, ובין בערבה, נרמז יוסף הצדיק,
אשר בכוח קדושתו, ובכוח מידת היסוד שחידש, יכול האדם להכניע את יצרו,
והוא הנרמז בדברי רבותינו זיע"א - לעיל, שבכוח אגידת ד' המינים יחד, יכול
האדם להכניע את יצרו.

↳ זאת תורת העול"ה:

חלק מן ה"אדישות", הגורמת ל"מלכותא דרקיעא" להיפרד מאיתנו⁵³,

וגורמת לנו, לא להרגיש "דלים ורשים" לפניו יתברך⁵⁴,

הוא עניין "לשון הרע"!

שכן, עניין "לשון הרע", מלבד החטאים שהוא מביא על האדם⁵⁵,

הוא גורם לאדם, להישאר "אדיש" ו"גאותן".

וזו היא עבודת התשובה, אשר בכוחה להפך זדונות לזכויות⁵⁶:

כי בשעה שהאדם מקדש את פיו ולשונו, הוא זוכה לצאת מן האדישות, ולהיות
"דל ורש" לפניו יתברך.

ולפיכך, עבודת "הימים הנוראים", מסתיימת ב"הושענא רבא"⁵⁷:

וזאת, מחמת שאז הוא זמן תיקון הלשון,

⁵³ כאשר נתבאר באות ג'.

⁵⁴ כאשר נתבאר באותיות ד' ו-ה'.

⁵⁵ כאשר נתבאר באות ז'.

⁵⁶ כאשר נתבאר באות ב'.

⁵⁷ כאשר נתבאר באות ו', ובאותיות ח' ו-ט'.

ואז הוא בבחינת "רעוא דרעוין".

ולפיכך, עניין ה"סימנים" שאוכלים ב"ערב ראש השנה", הם אמירה בפה ⁵⁸ :

כי תפקידם של הסימנים, הוא, להכניע ולקדש את פיו של האדם.

ואם כן, בוודאי ובוודאי, שכאשר נקדש את פינו ולשונינו, ובפרט בעניין "לשון הרע",

נזכה לשפע גדול, ולשנה טובה ומבורכת, מראשיתה ועד סופה.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

⁵⁸ כאשר נתבאר באות א'.

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה